

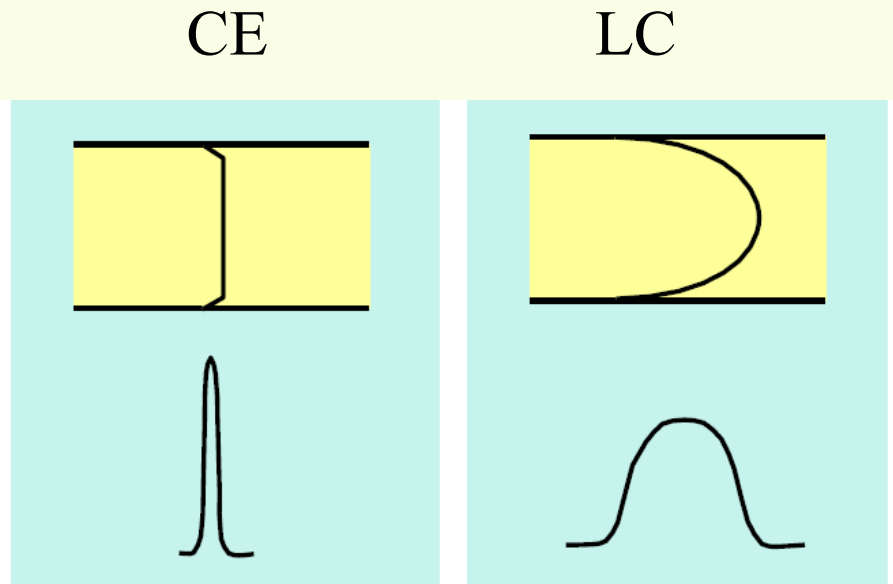
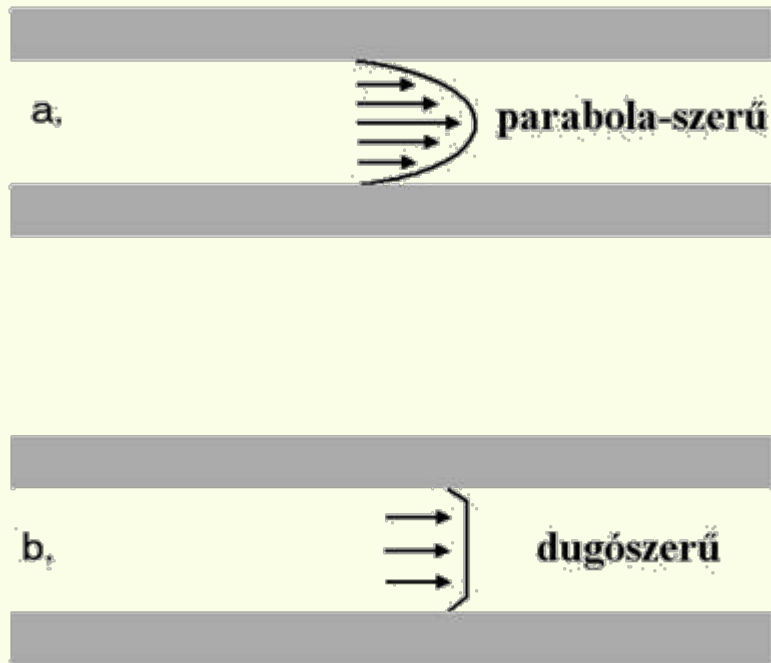
Kapilláris elektroforézis.

Elméleti alapok: elektroozmózis, eof meghatározása, szabályzása
elválasztási hatékonyság, zónaszélesedés

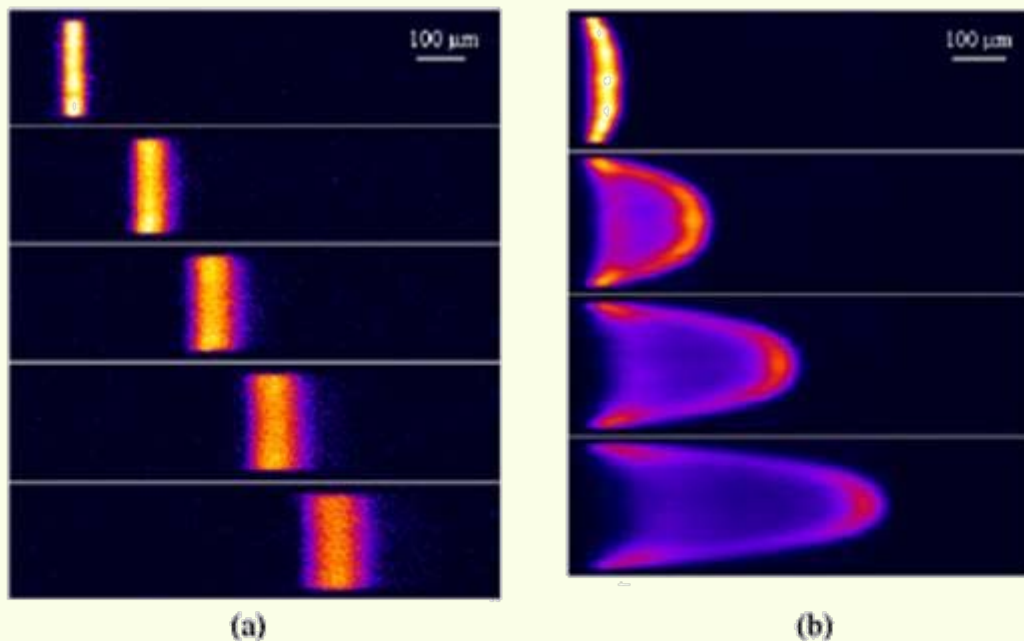
A **kapilláris elektroforézis (CE)** a jelenlegi legnagyobb teljesítőképességű, napjainkban is dinamikusán fejlődő elválasztástechnikai módszer. Számos előnye közé tartozik a könnyű automatizálhatóság, a minimális mintamennyiség (1-10 nl), a magas elméleti tányérszám, a rövid analízisidő, és a jól tervezhető körülmények az optimális elválasztáshoz.

$$\mu_i^0 = \frac{v_i^0}{E} = \frac{z_i \cdot e}{6\pi\eta r_i}$$

elektroozmózis (elektroendozmózis): kulcsfontosságú, csak kapilláris rendszerekben fellépő jelenség

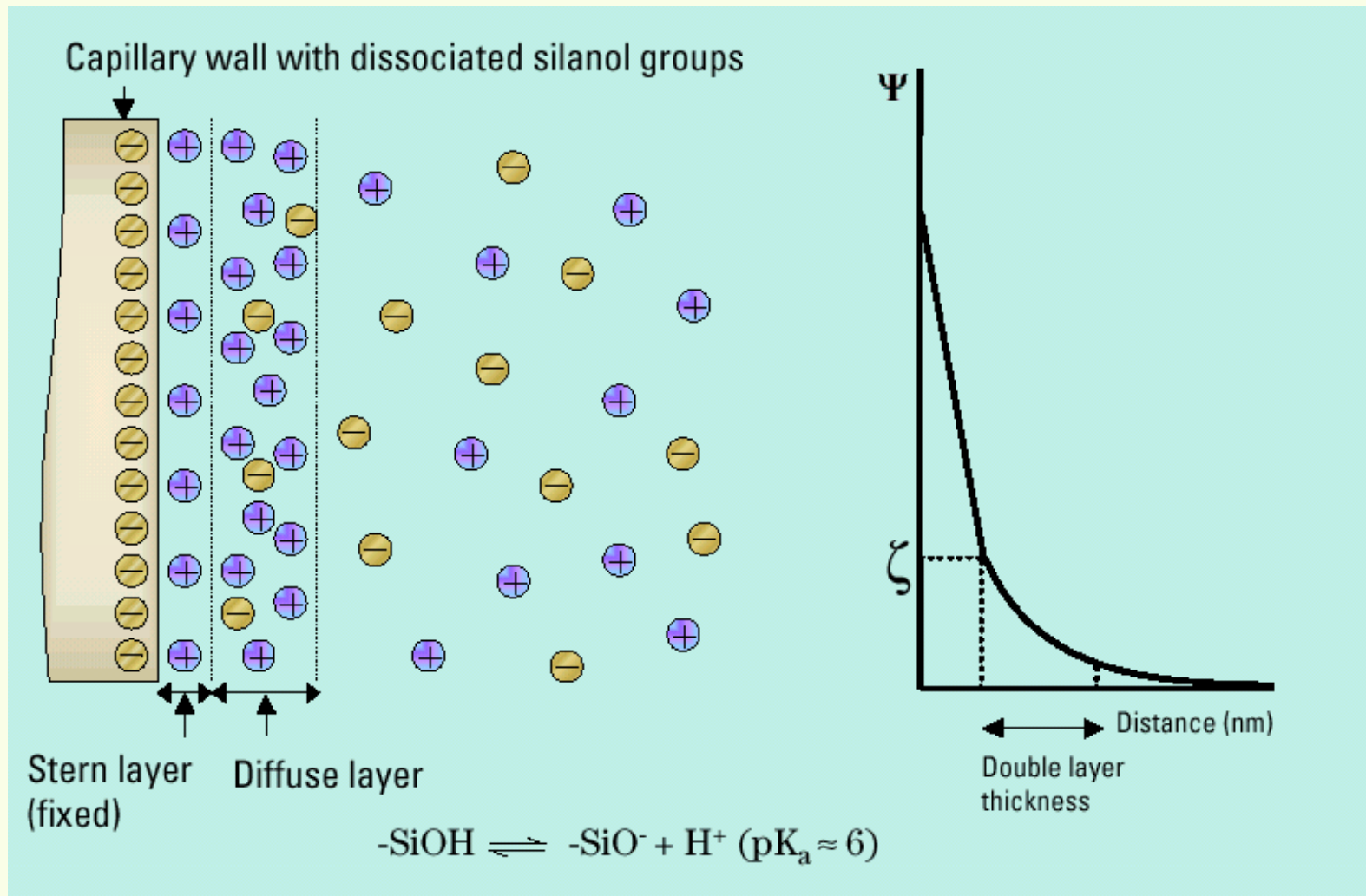

Nyomás (a), illetve elektromos térerősség (b) segítségével előállított folyadékáramok áramlási profiljai. A nyilak az áramlás sebességvektorait jelölik

Figure 3.1: These images show a fundamental difference in the dynamics of sample dispersion between electroosmotically-driven and pressure-driven flows. This visualization was performed using a molecular tagging technique (caged fluorescence visualization described later on in the chapter) and shows the reduced sample dispersion for (a) electroosmotic flow (in a capillary with a rectangular cross section 200 μm wide and 9 μm deep) as compared to (b) pressure-driven flow (rectangular cross-section 250 μm wide and 70 μm deep). The images are adapted from recent work by Molhó.¹

Kettős ionréteg

$$\beta = \sqrt{\frac{\epsilon_r \epsilon_0 kT}{2N_A e^2 I}}$$

ϵ_r a relatív dielektromos állandó

ϵ_0 a vákuum dielektromos állandója [$8,854 \cdot 10^{-12} \text{ F m}^{-1}$]

k a Boltzman állandó [$1,38 \cdot 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$]

T a hőmérséklet [K]

N_A az Avogadro állandó [$6,022 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$]

e az elektron töltése [$-1,6022 \cdot 10^{-19} \text{ C}$]

$$I = \frac{1}{2} \sum_i z_i^2 \cdot c_i$$

c_i az i komponens (ion) koncentrációja [M]

z_i az i komponens (ion) töltésszám

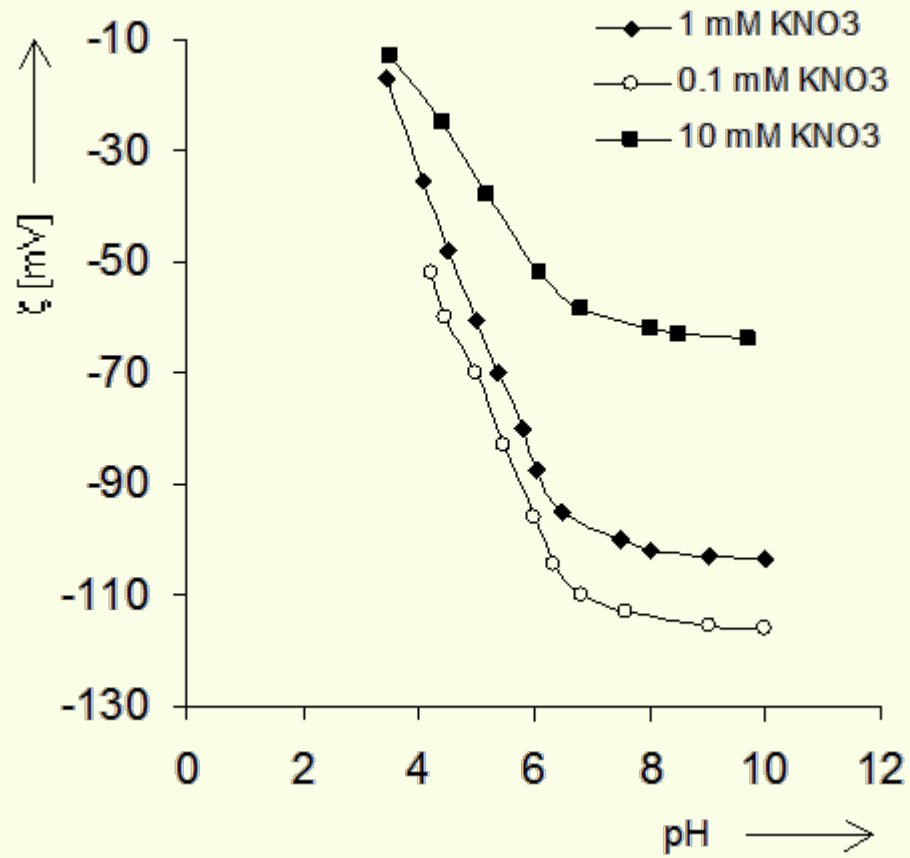
Vizes oldatoknál 298 K hőmérsékleten és $\epsilon_r=78,30$ esetén:

$$\beta = \frac{3 \cdot 10^{-8}}{\sqrt{I}}$$

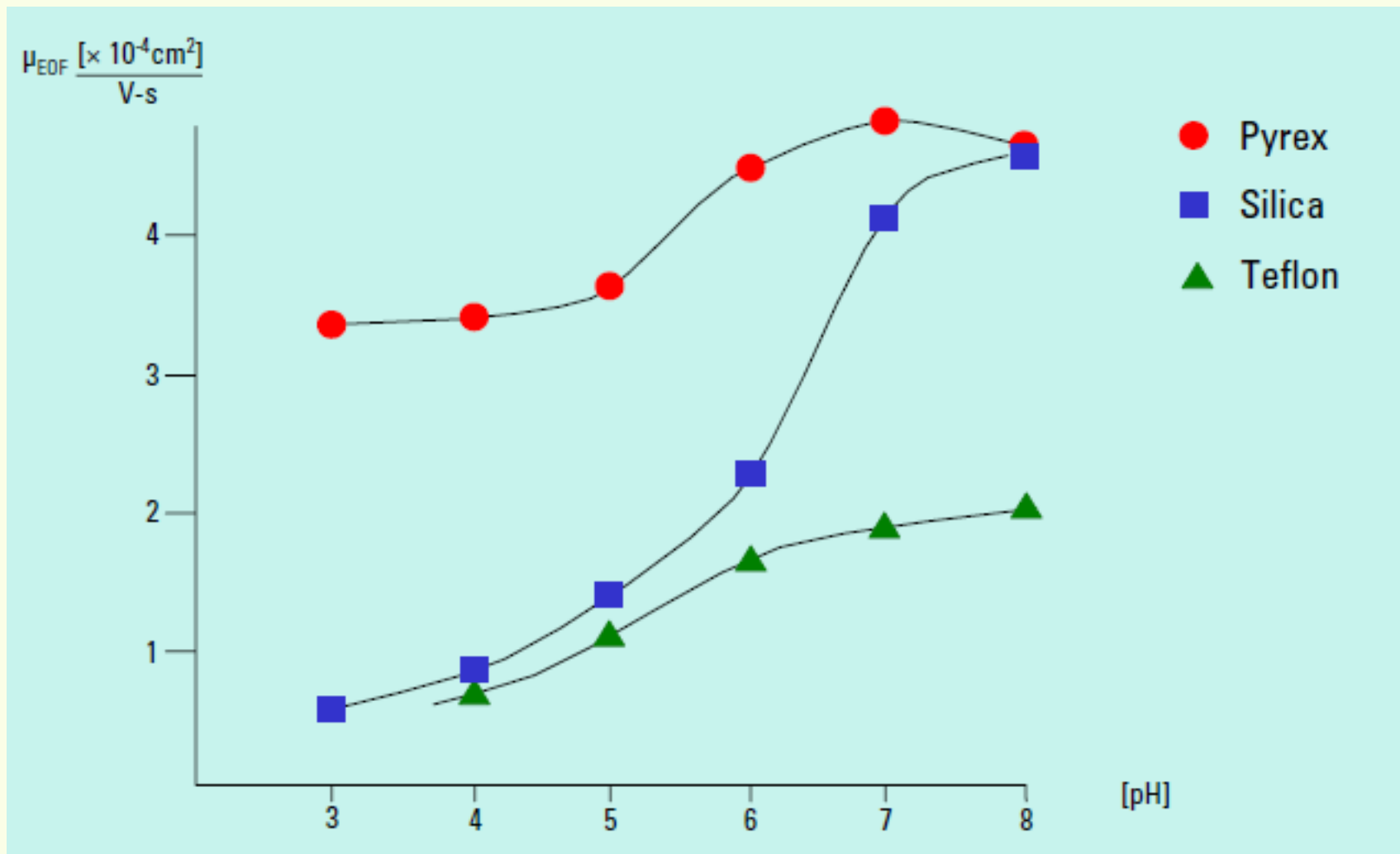
$$v_{\text{EOF}} = \mu_{\text{EOF}} \cdot E$$

μ_{EOF} az elektroosmotikus mozgékonyság

$$\mu_{\text{EOF}} = \frac{\zeta \cdot \epsilon}{4\pi\eta}$$

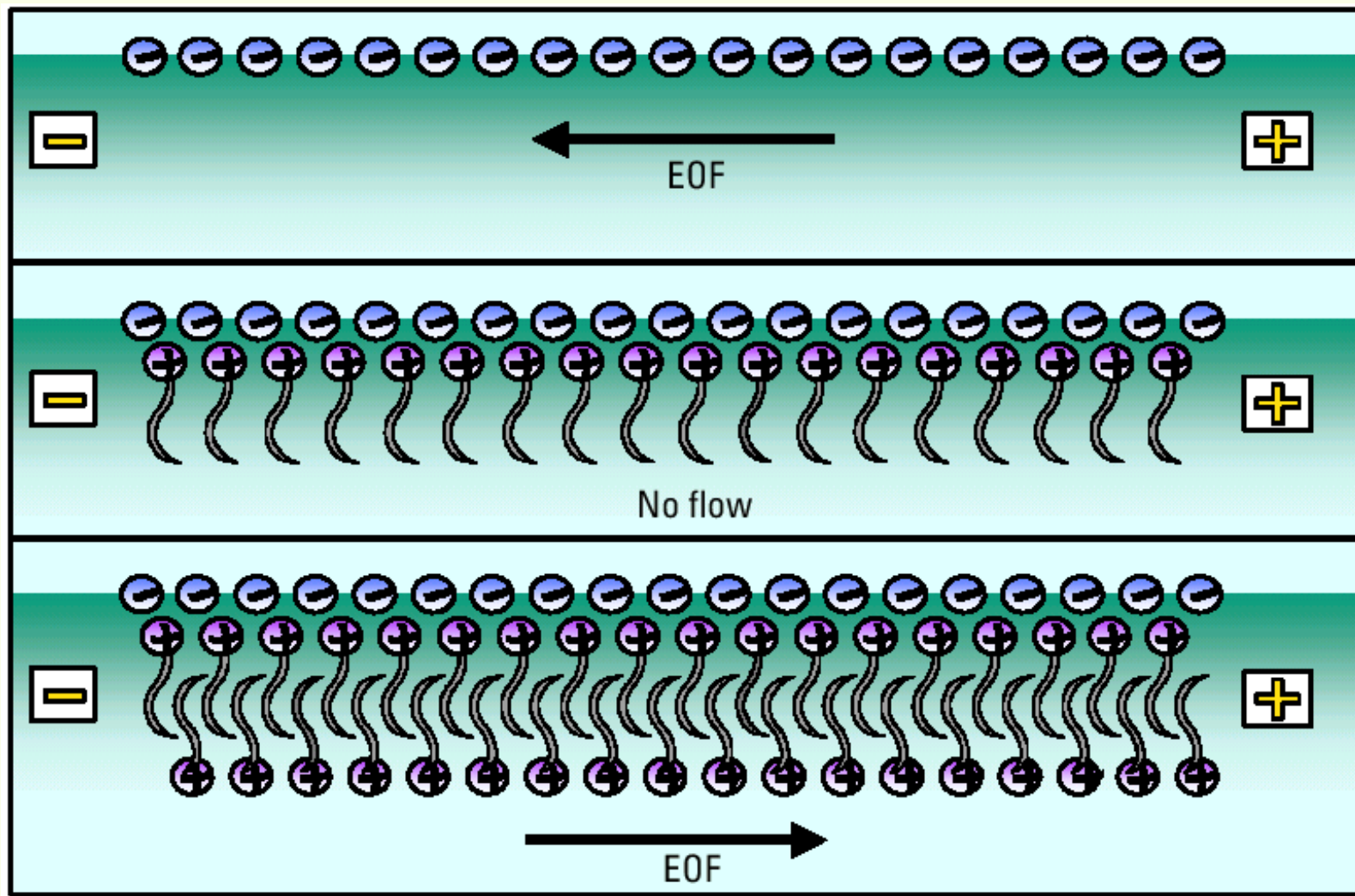
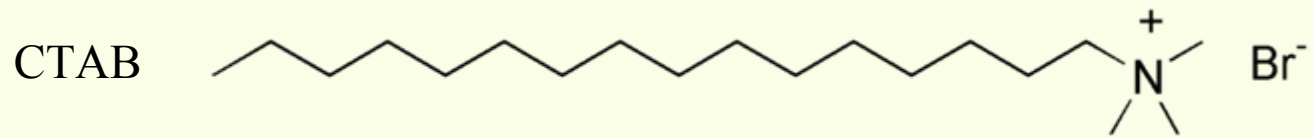

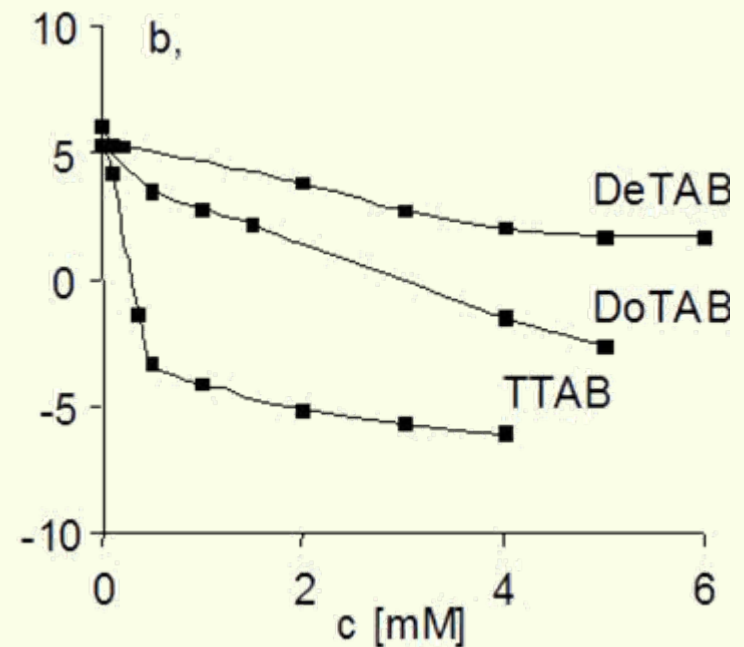
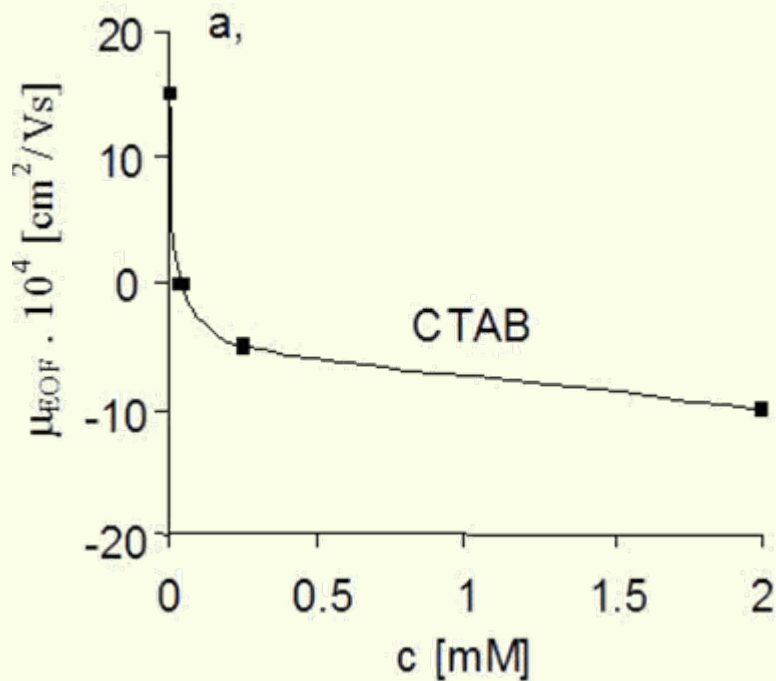
Kvarcüveg zéta-potenciáljának változása a pH függvényében kálium-nitrát vizes oldatában

	No pretreatment		5 min - MeOH, water, 1N NaOH, water 20 min run buffer	
Batch	EOF mm/s (mean; n=10)	%RSD	EOF mm/s (mean; n=10)	%RSD
QQT11A	0.2307	1.31	0.2837	0.86
QNR01	0.2353	1.18	0.2828	0.78
MNZ04B	0.2303	5.95	0.2811	1.48
KZG01A	0.1886	23.97	0.2580	1.71
MSZ01	0.1538	11.32	0.2195	0.95
KYL12	0.2185	13.80	0.2517	0.42
KYL05	0.1406	19.82	0.2900	0.97
All Data	0.1997	19.65	0.2667	9.47

Kationos detergensek az eof megváltoztatására

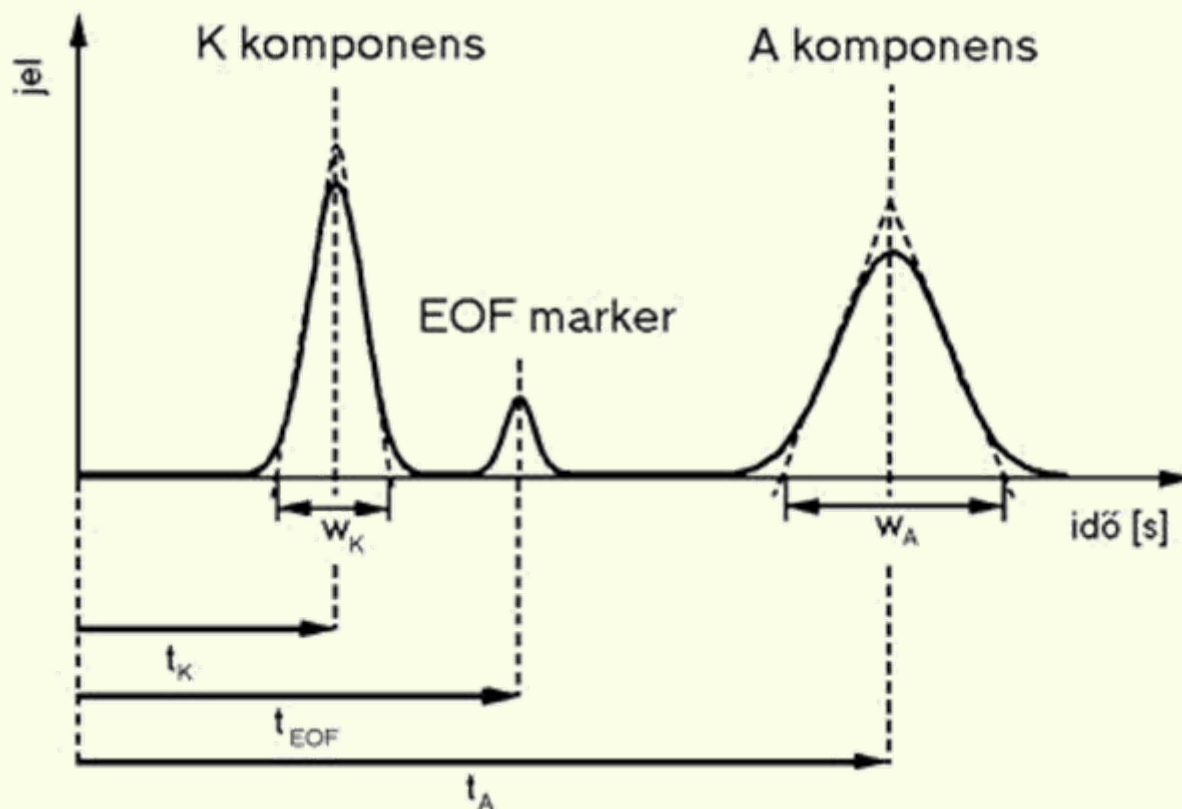

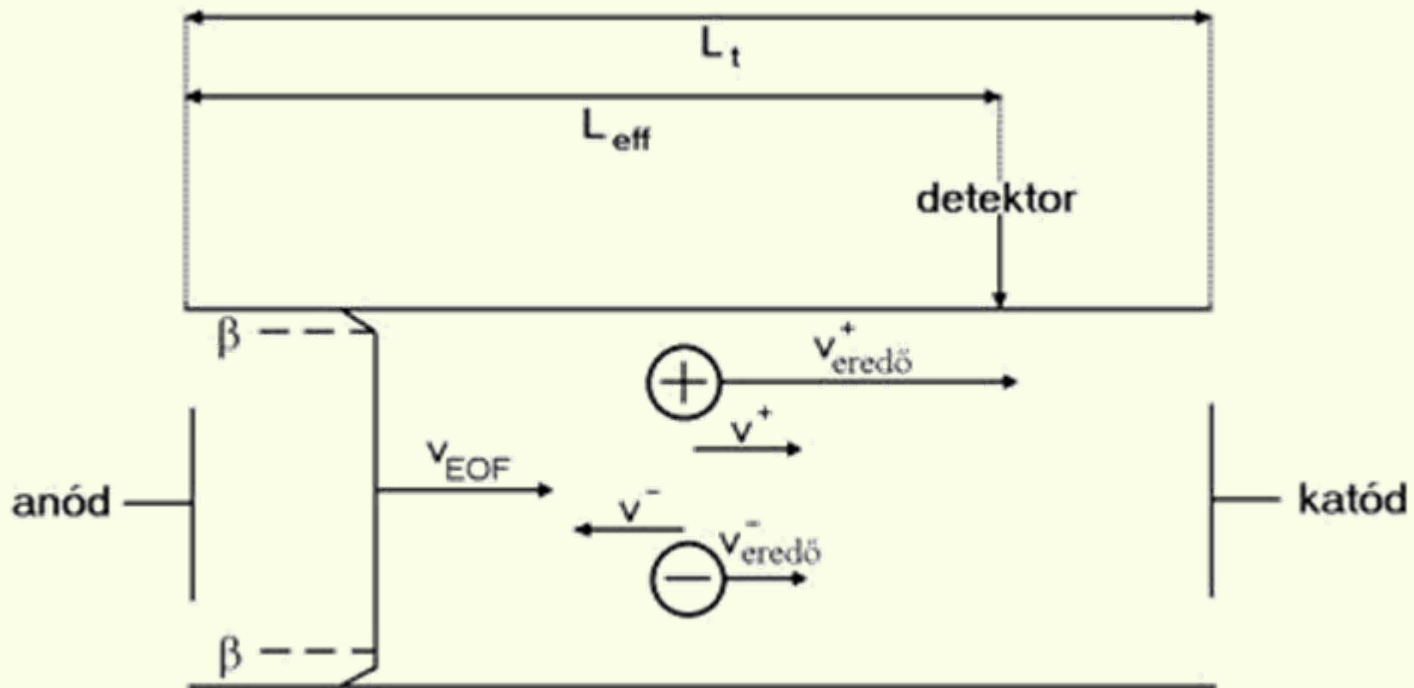
Kationos felületaktív anyagok, így a CTAB (a), és a DeTAB, DoTAB és TTAB (b) koncentrációjának hatása az elektroosmotikus mozgékonyásra.

Változó	Eredmény	Megjegyzés
Elektromos tér	Arányos változás az EOF-ben	<ul style="list-style-type: none"> • Csökkentésével az elválasztás hatékonysága és a felbontás csökkenhet • Növelésével jelentős Joule-hő fejlődhet
Puffer pH	Az EOF kis pH-nál csökken, nagy pH-nál nő	<ul style="list-style-type: none"> • A legegyszerűbb és legeredményesebb módszer az EOF szabályzásához • Megváltoztathatja az elválasztandó részecskék töltését vagy szerkezetét
Ionerősség vagy puffer-koncentráció	Növekedésével csökken a zéta potenciál és az EOF	<ul style="list-style-type: none"> • Nagy ionerősség nagyobb áramerősséget és Joule-hőt eredményez • Kis ionerősség problémákat jelenthet a minta adszorpciója miatt • A kapott jel alakja torzulhat, ha a vezetőképesség eltér a minta vezetőképességétől
Hőmérséklet	A viszkozitás 2-3%-kal változik °C-ként	<ul style="list-style-type: none"> • Változtatása gyakran hasznos, mivel a hőmérsékletet a készülék maga képes szabályozni
Szerves módosító adalék	Megváltoztatja a zéta potenciált és a viszkozitást (általában csökken az EOF)	<ul style="list-style-type: none"> • Komplex változások, hatásukat legegyszerűbben kísérletesen lehet meghatározni • Megváltozhat a szelektivitás
Felületaktív anyag	Hidrofób és/vagy ionos kölcsönhatásokkal a kapilláris falára adszorbeálódnak	<ul style="list-style-type: none"> • Felületaktív anionok növelhetik az EOF-t • Felületaktív kationok csökkenthetik az EOF-t vagy megfordíthatják annak irányát • Jelentősen megváltoztathatja a szelektivitást
Töltés nélküli, hidrofób polimerek	Hidrofób kölcsönhatásokkal a kapilláris falára adszorbeálódnak	<ul style="list-style-type: none"> • Csökkenti az EOF-t a felületi töltések elfedésével és a viszkozitás növelésével
Kovalens kötéssel kötődő anyagok	Kémiai kötés a kapilláris falához	<ul style="list-style-type: none"> • Sokféle módosítás lehetséges (hidrofób jelleg mértéke vagy töltés) • A stabilitás gyakran problémákat okoz

eof marker: töltésnélküli széles pH tartományban, vízoldható, ne adszorbeálódjon
pl. acetone, benzilalkohol

t_K a K komponens migrációs ideje, t_A az A komponens migrációs ideje, t_{EOF} az EOF-t jelző anyag migrációs ideje, w_K a K komponens csúcsszélessége, w_A az A komponens csúcsszélessége

$v_{eredő}^+$ a kation eredő sebessége, $v_{eredő}^-$ az anion eredő sebessége, v_{EOF} az EOF sebessége, v^+ a kation elektroforetikus sebessége, v^- az anion elektroforetikus sebessége, L_{eff} a kapilláris effektív hossza, L_t a kapilláris teljes hossza, β a diffúziós kettősréteg vastagsága

Látszólagos (eredő) mozgékonyág

$$\mu_{\text{EOF}} = \frac{v_{\text{EOF}}}{E} = \frac{L_{\text{eff}} \cdot L_t}{t_{\text{EOF}} \cdot U}$$

$$v_i = v_{i(\text{eredő})} - v_{\text{EOF}} = \frac{L_{\text{eff}}}{t_i} - \frac{L_{\text{eff}}}{t_{\text{EOF}}}$$

v_i az i komponens elektroforetikus sebessége [cm s^{-1}]

$v_{i(\text{eredő})}$ az i komponens eredő sebessége [cm s^{-1}]

v_{EOF} az EOF sebessége [cm s^{-1}]

L_{eff} a kapillaris effektív hossza [cm]

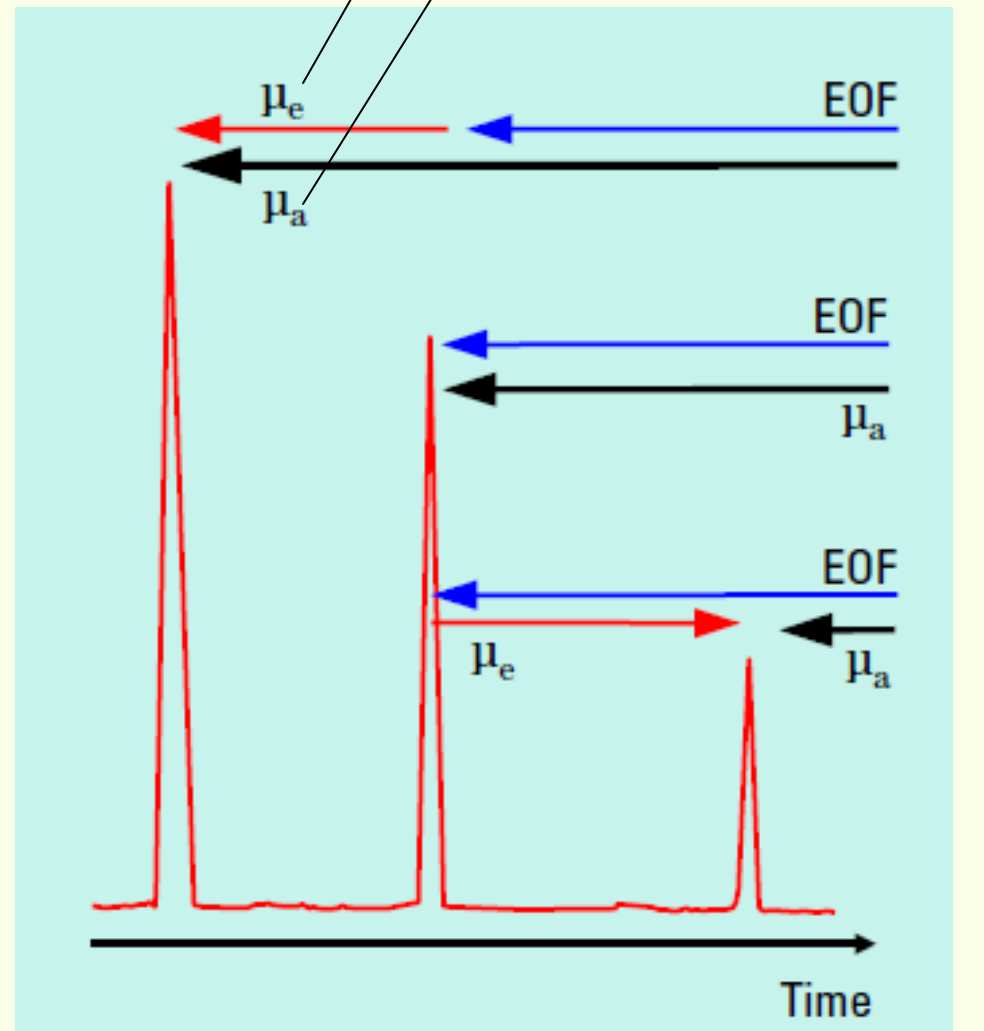
t_i az i komponens migrációs ideje [s]

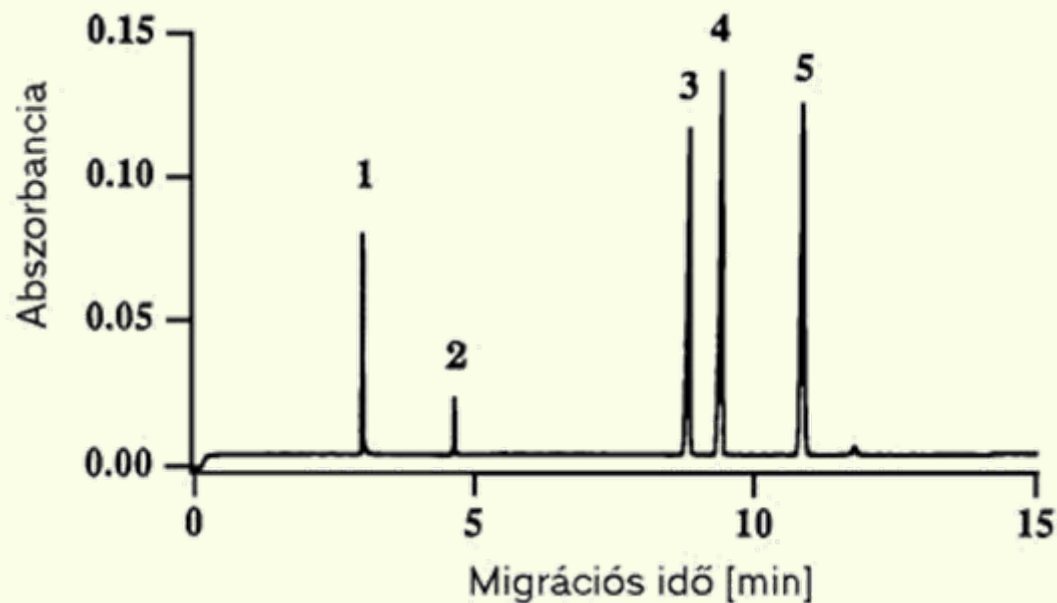
t_{EOF} az EOF jelző anyagának (markerének) migrációs ideje [s]

$$\mu_i = \frac{v_i}{E} = \frac{v_i \cdot L_t}{U}$$

L_t a kapillaris teljes hossza [cm]

U az alkalmazott feszültség [V]

Benziltrimetilammónium (1), benzil-alkohol (2), acetilszalicilát (3), 4-hidroxi-benzoát (4) és benzoát (5) elektroferogramja

Ion/vegyület	t [perc]	$v_{\text{eredő}}$ [cm/s]	v [cm/s]	μ [cm ² /Vs]
benziltrimetil-ammónium	3,00	0,278	0,098	$3,7 \cdot 10^{-4}$
benzil-alkohol	4,62	0,180	-	$6,8 \cdot 10^{-4}$
acetilszalicilát	8,84	0,094	-0,086	$-3,3 \cdot 10^{-4}$
4-hidroxi-benzoát	9,42	0,088	-0,092	$-3,5 \cdot 10^{-4}$
benzoát	10,84	0,077	-0,103	$-3,9 \cdot 10^{-4}$

elméleti tényérszám:
$$N = 5.54 \left(\frac{t}{w_{1/2}} \right)^2$$
  t az adott komponens migrációs ideje [s]
 w csúcsszélesség a csúcs félmagasságánál [s]

elméleti tényérmagasság:
$$H = \frac{l_{eff}}{N}$$
  l_{eff} effektív hossz [m]

felbontás:
$$R = \frac{2(t_2 - t_1)}{w_1 + w_2}$$
  w csúcsszélesség a csúcs alapjánál [s]

A zónaszélesedéshez hozzájáruló különböző hatások additíven összegezhetők:

$$\sigma^2 = \sigma_{VO}^2 + \sigma_{MO}^2 + \sigma_{LD}^2 + \sigma_{DE}^2 + \sigma_{WA}^2 + \sigma_T^2 + \sigma_{\Delta\mu}^2$$

σ^2 a Gauss-görbe alakú csúcs szélességének szórásnégyzete

VO: térfogati túlterhelés

MO: anyagi túlterhelés

LD: hosszirányú diffúzió

DE: detektálás

WA: adszorpció a kapilláris falára

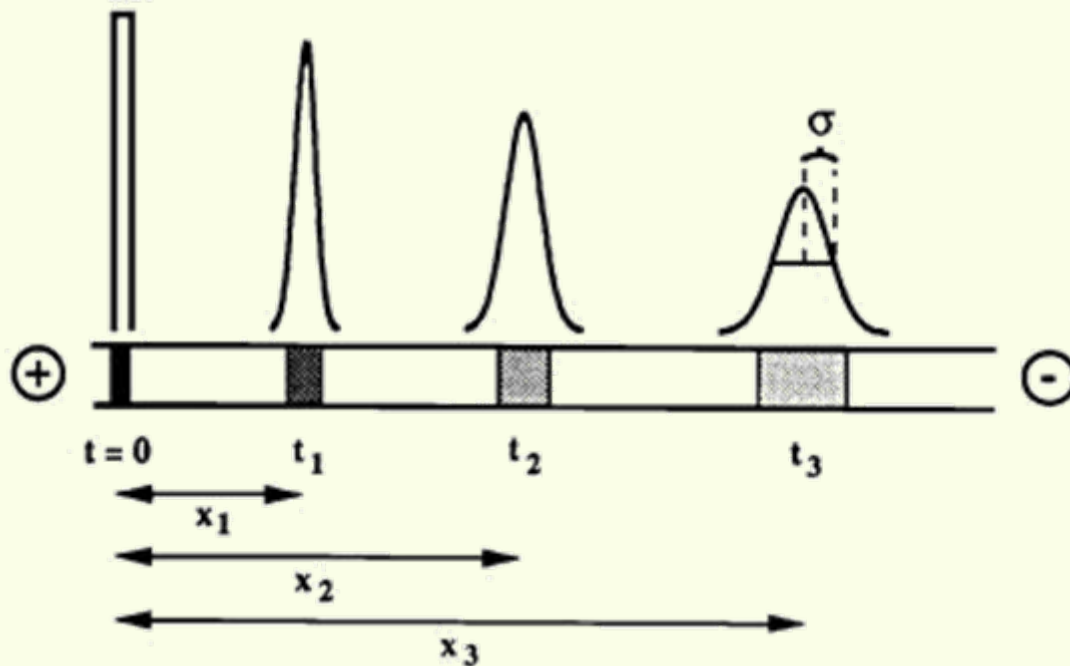
T: termikus hatások

$\Delta\mu$: mozgékonyágbeli különbség a puffert és a minta részecskéi között

$$\sigma^2 = 2Dt = \frac{2DL}{\mu_e V}$$

D = az adott részecske diffúziós koefficiense

$$N = \frac{\mu_e V l}{2DL} = \frac{\mu_e E l}{2D}$$

A koncentrációeloszlás megváltozásának időfüggése. A $t_1 < t_2 < t_3$ a Gauss-görbe standard deviációjának időfüggését, az x_1, x_2, x_3 az injektálási ponttól számított távolságot jelzik.

Vizes oldatokban lévő molekulák molekulatömegei és diffúziós együtthatói

Anyag	Molekulatömeg [g mol ⁻¹]	Diffúziós együttható [cm ² s ⁻¹ 10 ⁵]
nátrium ion	23	1,25
etanol	46	1,08
valin	117	0,74
triptofán	204	0,61
glükóz	180	0,56
citokróm C	13 400	0,11
szérum albumin (humán)	68 500	0,069
fibrinogén (humán)	340 000	0,019
dohánymozaik vírus	4 059 000	0,0046

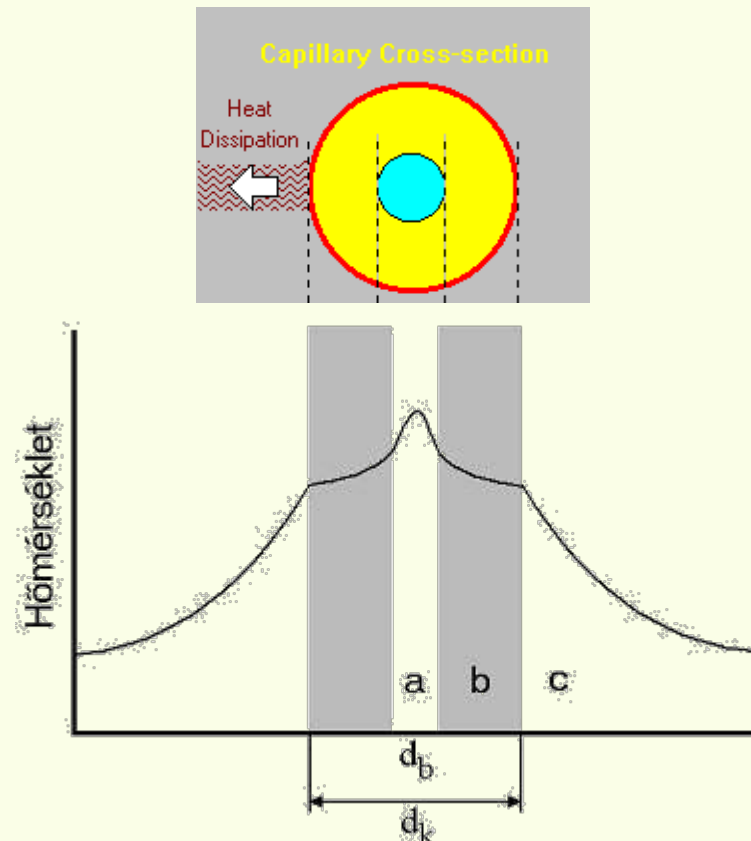
$$P = U \cdot I = R \cdot I^2 = U^2 \cdot d^2 \cdot \frac{\pi \cdot \kappa}{2 \cdot L}$$

P teljesítmény [W]

d a kapilláris belső átmérője [cm]

L a kapilláris hossza [cm]

κ a puffer fajlagos vezetőképessége [$S \text{ cm}^{-1}$]

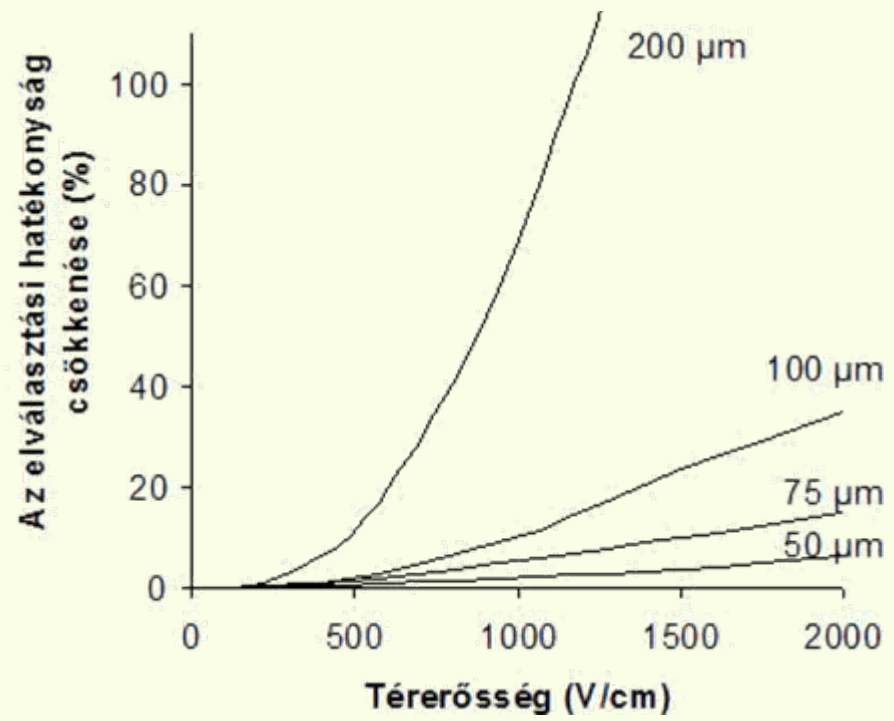
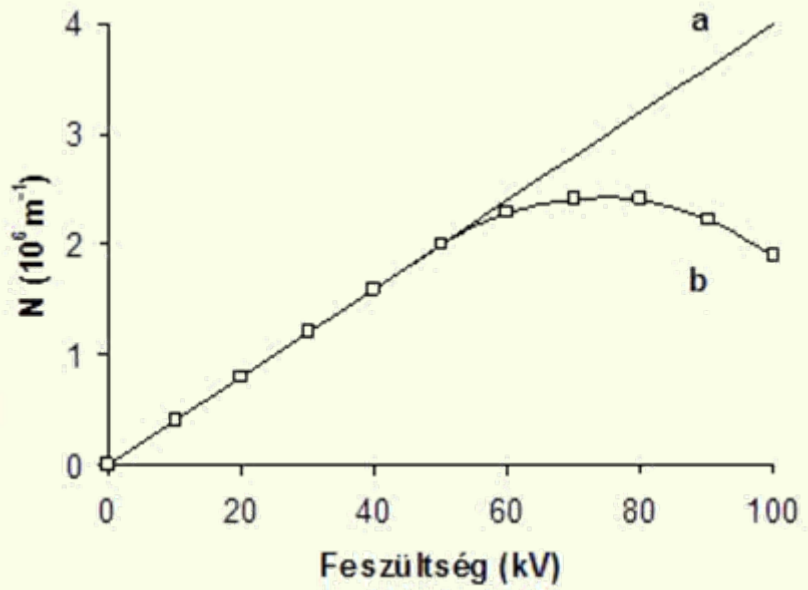

A pufferben és a kapilláris falában mutató hőmérsékletgradiens

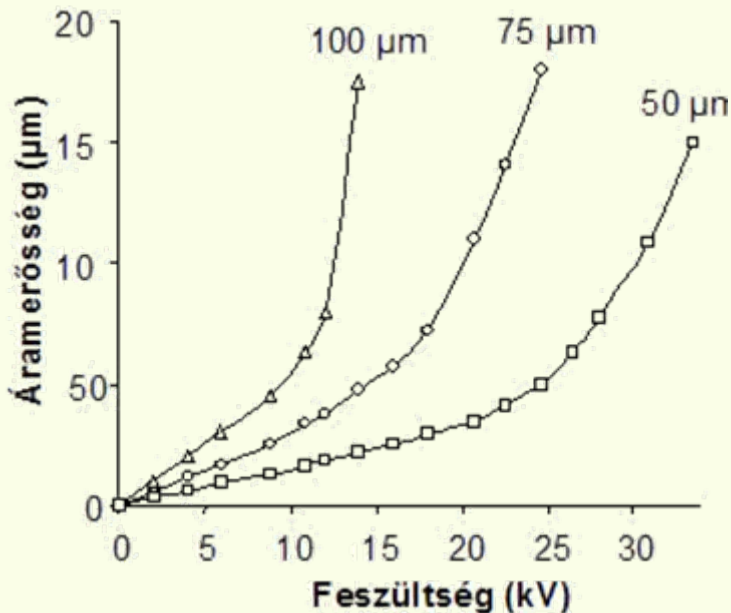
a: parabola-alakú hőmérsékletcsökkenés a pufferben, **b** és **c:** exponenciális hőmérsékletcsökkenés a kvarcban (kapilláris falában) és a hűtőközegben.

(d_b : belső átmérő, d_k : külső átmérő)

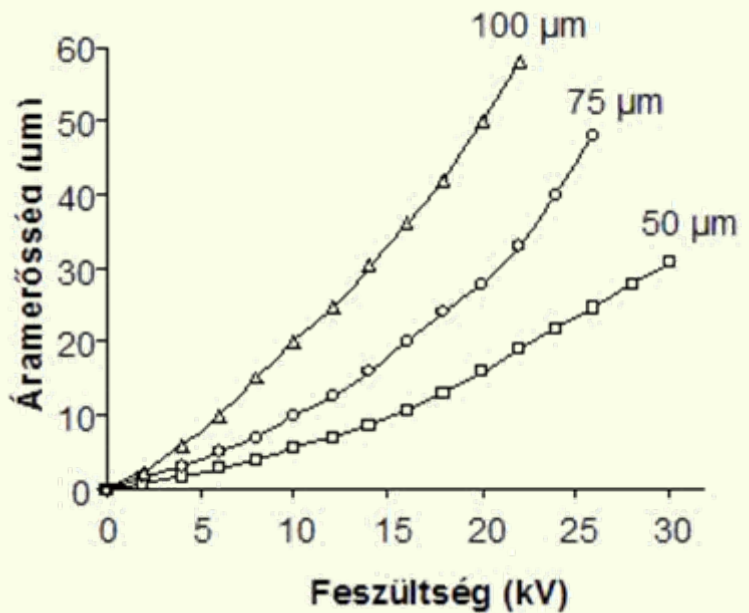
Termikus hatások

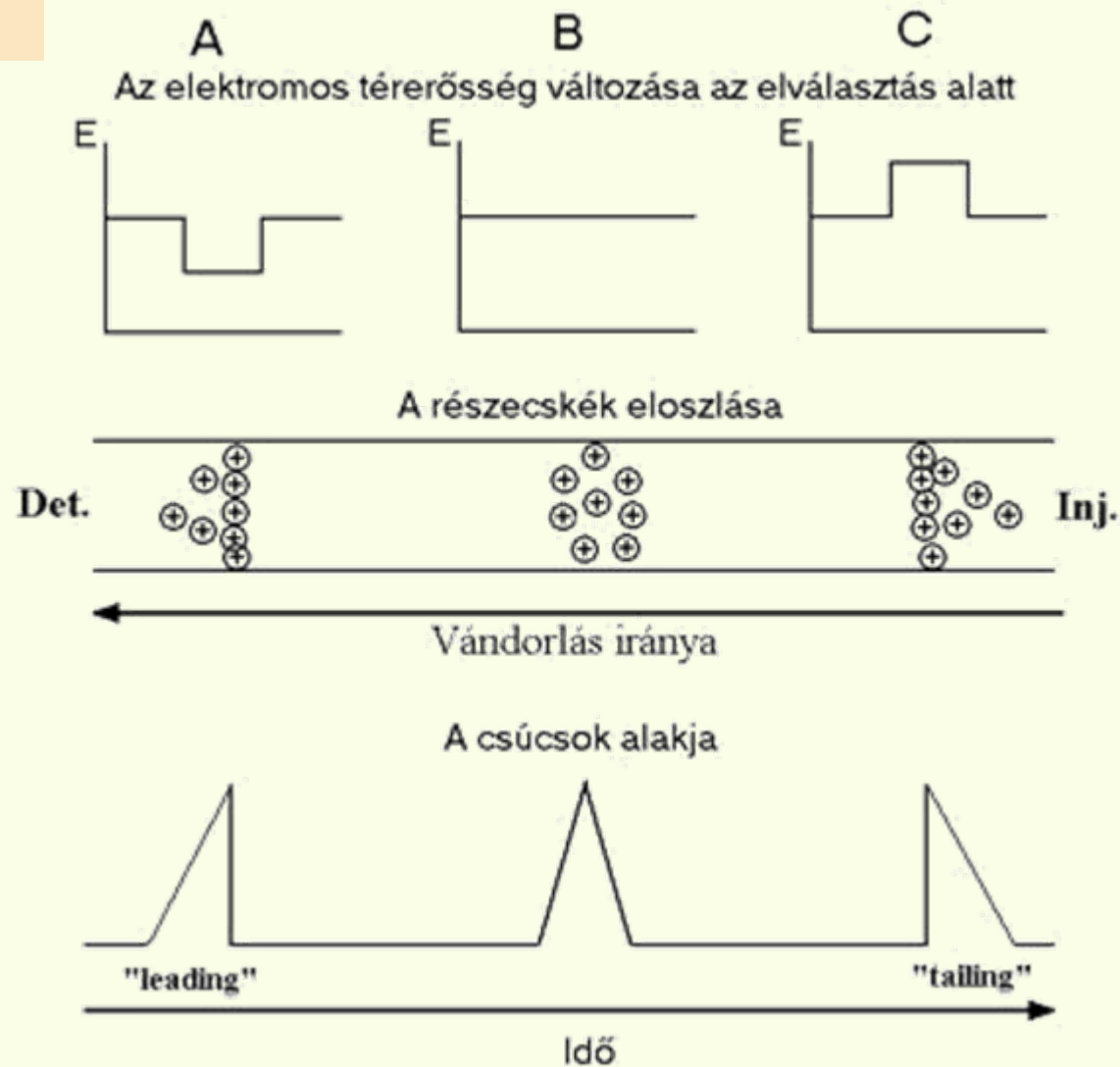
a, Ideális eset, pusztán hosszirányú diffúzióval számolva
b, A hosszirányú diffúzióon kívül termikus hatásokkal is számolva

szervetlen puffer (borát)

szerves puffer (CAPS)

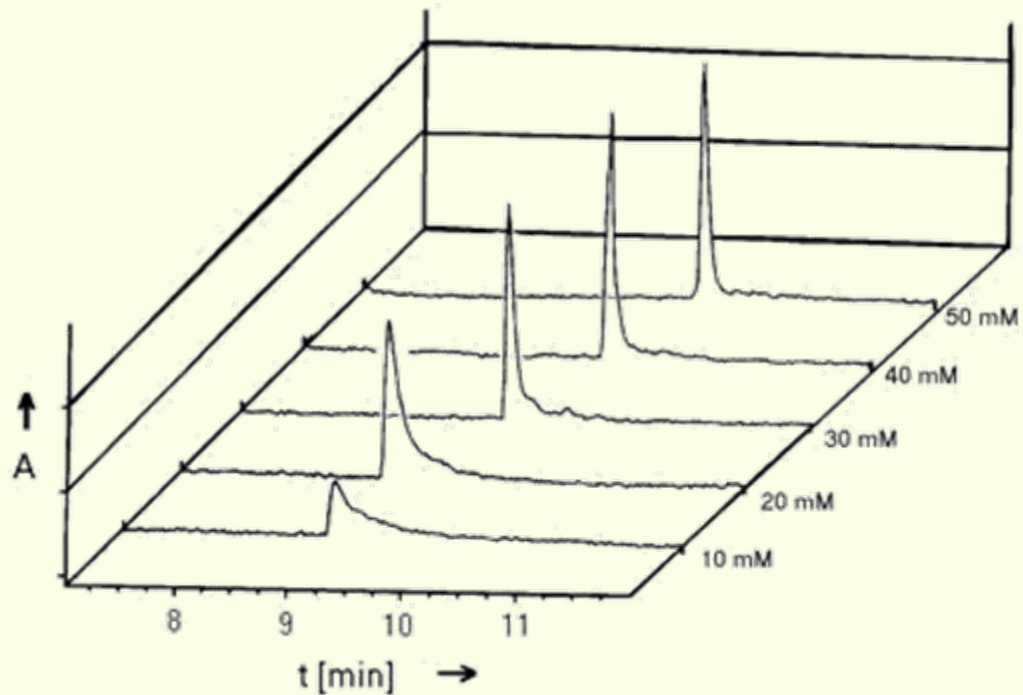

Az elektrodiszperzió okozta zónaszélesedés magyarázata: a térerősség, a minta koncentrációeloszlása és a csúcsalak megváltozása a zónában.

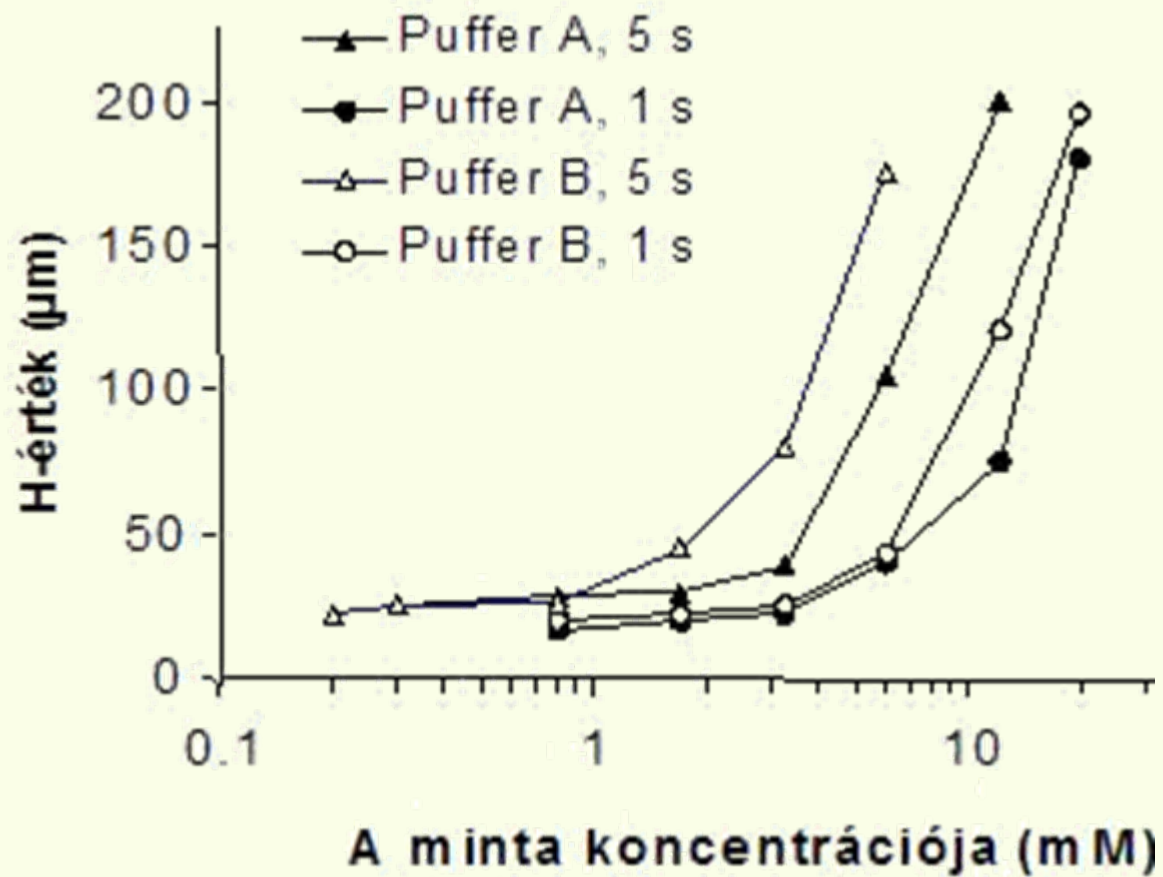
A, A mintazóna ionjainak mozgékonyasága nagyobb, mint a pufferelektrolit

B, A mintazóna és a pufferelektrolit ionjainak mozgékonyasága megegyezik

C, A mintazóna ionjainak mozgékonyasága kisebb, mint a pufferelektrolit 23

Diaminopropán adalék koncentrációjának hatása a faladszorpció miatt kialakuló zónaszélesedésre

A zónaszélesedés oka	Megjegyzés
Hosszirányú diffúzió	A meghatározás időtartamával és a diffúziós együtthatóval egyenes arányban, a molekulatömeggel fordított arányban nő.
Termikus hatások	Hőáramláshoz és a puffer viszkozitásának helyi megváltozásához vezet.
Injektálás hossza	Kisebbnek kell lennie a diffúzió által létrehozott zónánál; az injektálás hosszúságának növelésével a kimutatási határ javítható.
A mintakomponensek adszorpciója a falhoz	Lassan süllyedő csúcsalakokat (tailing) okoz, a migrációs idők reprodukálhatósága romlik.
Elektrodiszperzió (mozgékonyágbeli különbségek)	Háromszög-alakú csúcsokat okoz.
Magasságkülönbség a folyadékok szintjében	Lamináris áramlás parabolyszerű áramlási profillal.